

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV VÄST RAPPORT 2008:19

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING

Vendisk keramik vid Träslöv

Halland, Träslövs socken, Träslöv 3:2, RAÄ 169

Glenn Johansson

UV VÄST RAPPORT 2008:19
ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING

Vendisk keramik vid Träslöv

Halland, Träslövs socken, Träslöv 3:2, RAÄ 169

Glenn Johansson

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Väst

Kvarnbygatan 12

431 34 Mölndal

Växel: 010-480 81 90

Fax: 010-480 82 13

e-post: uvvast@raa.se

e-post: fornamn.efternamn@raa.se

www.arkeologiuv.se

Bildredigering Eva Crafoord

Layout Lena Troedson

Omslagsbilder Bakgrundsbild: Arbetsbild från undersökningen i Träslöv. Louise Olsson

dokumenterar anläggningar där vendisk keramik hittades. Foto: Glenn Johansson.

Infällda bilder: Vendisk keramik med karaktäristisk dekor vid mynningen. Foto: Lena Troedson.

Tryck/Utskrift Intellecta Docusys, Västra Frölunda, 2008

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L1999/3.

Kartorna är godkända från sekretessynpunkt för spridning.

Lantmäteriverket 2008-10-15. Dnr 601-2008/2613.

© 2008 Riksantikvarieämbetet

UV Väst Rapport 2008:19

ISSN 1404-2029

Innehåll

Sammanfattning 7

Inledning 10

Undersökningens förutsättningar 10

Metod 12

Anläggningar 12

Stolphål 12

Gropar 12

Härdar 14

Kokgropar 14

Fynd 15

Flinta 15

Keramik 15

Naturvetenskapliga analyser 17

Miljöarkeologisk analys 17

¹⁴C-dateringar 17

Resultat 18

Referenser 20

Administrativa uppgifter 21

Bilagor 22

Bilaga 1. Anläggningslista, Halland, Träslöv socken, RAÄ 169 22

Bilaga 2. Fyndlista, Halland, Träslöv socken, RAÄ 169 29

Bilaga 3. Makrofossilanalys – makroskopisk analys av jordprov från Träslöv, RAÄ 169,
teknisk rapport 31

Bilaga 4. ¹⁴C-analys 36

Figurförteckning 38

Tabellförteckning 38

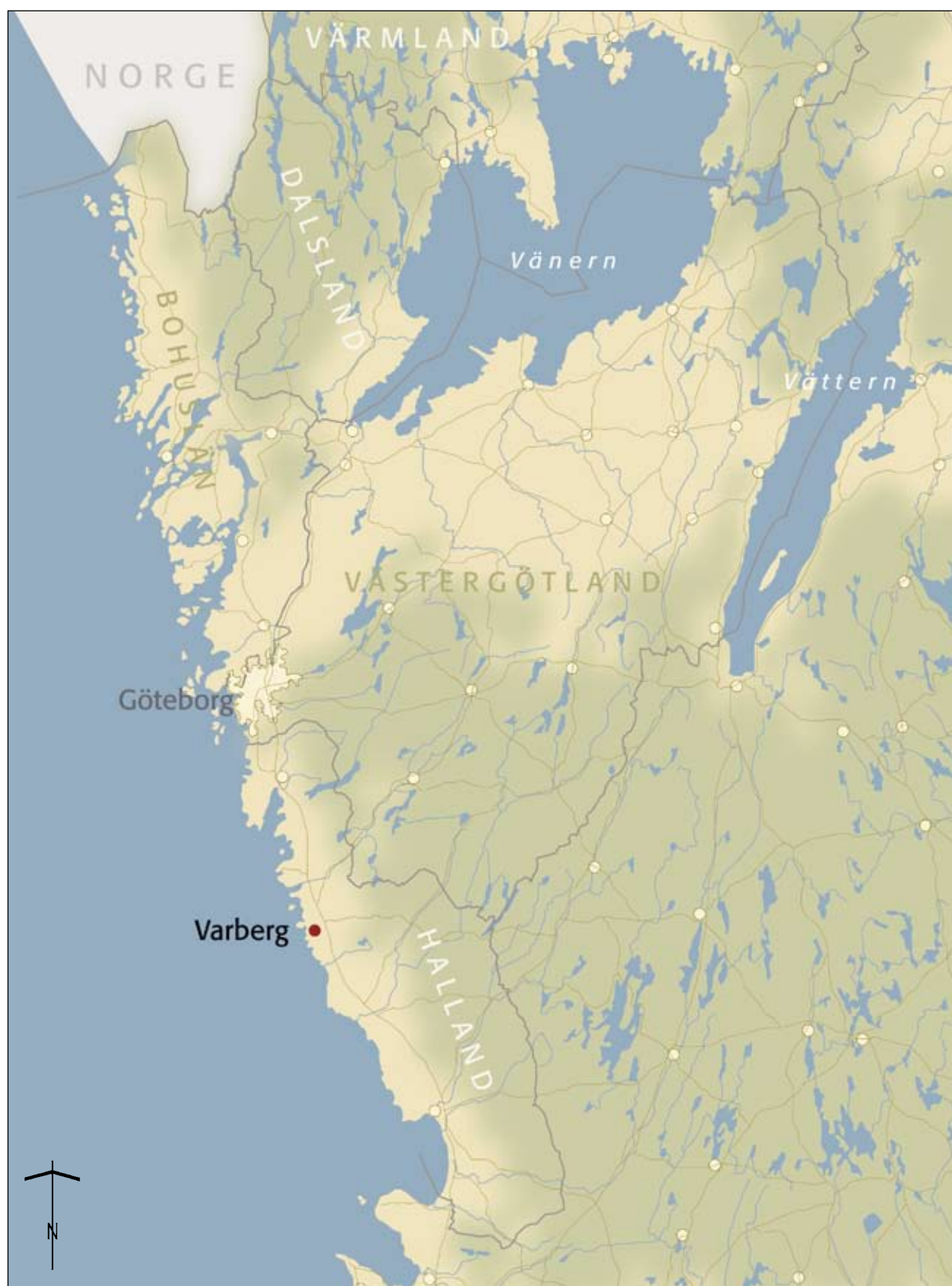

Fig. 1. Utsnitt ur GSD-Sverige kartan med platsen för undersökningen markerad.

Sommaren 2006 undersöktes boplatsen RAÄ 169 i Träslöv socken i Halland. Fynden och anläggningarna som påträffades visade att platsen till och från utnyttjats ända från äldre stenålder och fram till övergången mellan yngre järnålder/medeltid. Flintföremålen berättar om sporadiska besök då man för cirka 7000 år sedan från platsen bedrivit fiske och jakt i omgivningarna.

Ett betydligt mer omfattande material fanns från yngre bronsålder. Hundratala stolphål, härdar, gropar och kokgropar pekar mot att det under perioden 1000–500 före Kristus legat en gård på platsen.

Nästa mer påtagliga spår efter människors aktiviteter är från 1000–1200-talet. Från denna tid hittades bland annat ett drygt 80-tal keramikskärvor av så kallad vendisk typ. Intressant i sammanhanget är platsens närhet till såväl Träslövs gamla kyrka, troligen uppförd på 1000-talet som till det stora gravfältet Korsgatan med vikingatida gravar.

Sammanfattning

Under maj och juni månad år 2006 utförde Riksantikvarieämbetet UV Väst en arkeologisk undersökning av fornlämning RAÄ 169, i Träslövs socken i Halland. Fornlämningen bestod av ett cirka 12 000 kvadratmeter stort område med förhistoriska boplatslämningar. Fynden och anläggningarna som påträffades visar på ett intensivt utnyttjande av området under ett flertal förhistoriska perioder. De äldsta spåren av människors vistelse på platsen består av bearbetad flinta som kan dateras till mesolitikums senare del, cirka 6000–4000 före Kristus. Från detta äldsta tidsavsnitt hittades vid undersökningen endast enstaka flintor. Mer omfattande är däremot de lämningar som kan dateras till bronsålderns senare del. Hundratala anläggningar i form av bland annat härdar, kokgropar och stolphål kan genom ¹⁴C-datering kopplas till en bosättning på platsen under perioden 1000–500 före Kristus. Efter detta tidsavsnitt verkar nästa mer intensivt utnyttjande av området vara vid övergången mellan yngre järnålder/medeltid. Fynd av för perioden karaktäristisk keramik, så kallad vendisk keramik och ¹⁴C-daterade anläggningar visar på aktiviteter under 1000- och 1200-talet. Ett spännande faktum eftersom den undersökta boplatsen ligger nära såväl Träslövs gamla kyrka som järnåldersgravfältet Korsgatan. Från boplatsen är det inte mer än 500 meter till Träslövs kyrkoruin, kyrkan är troligen uppförd under 1000-talet. Till gravfältet Korsgatan, med bland annat vikingatida gravar är avståndet inte längre än en knapp kilometer.

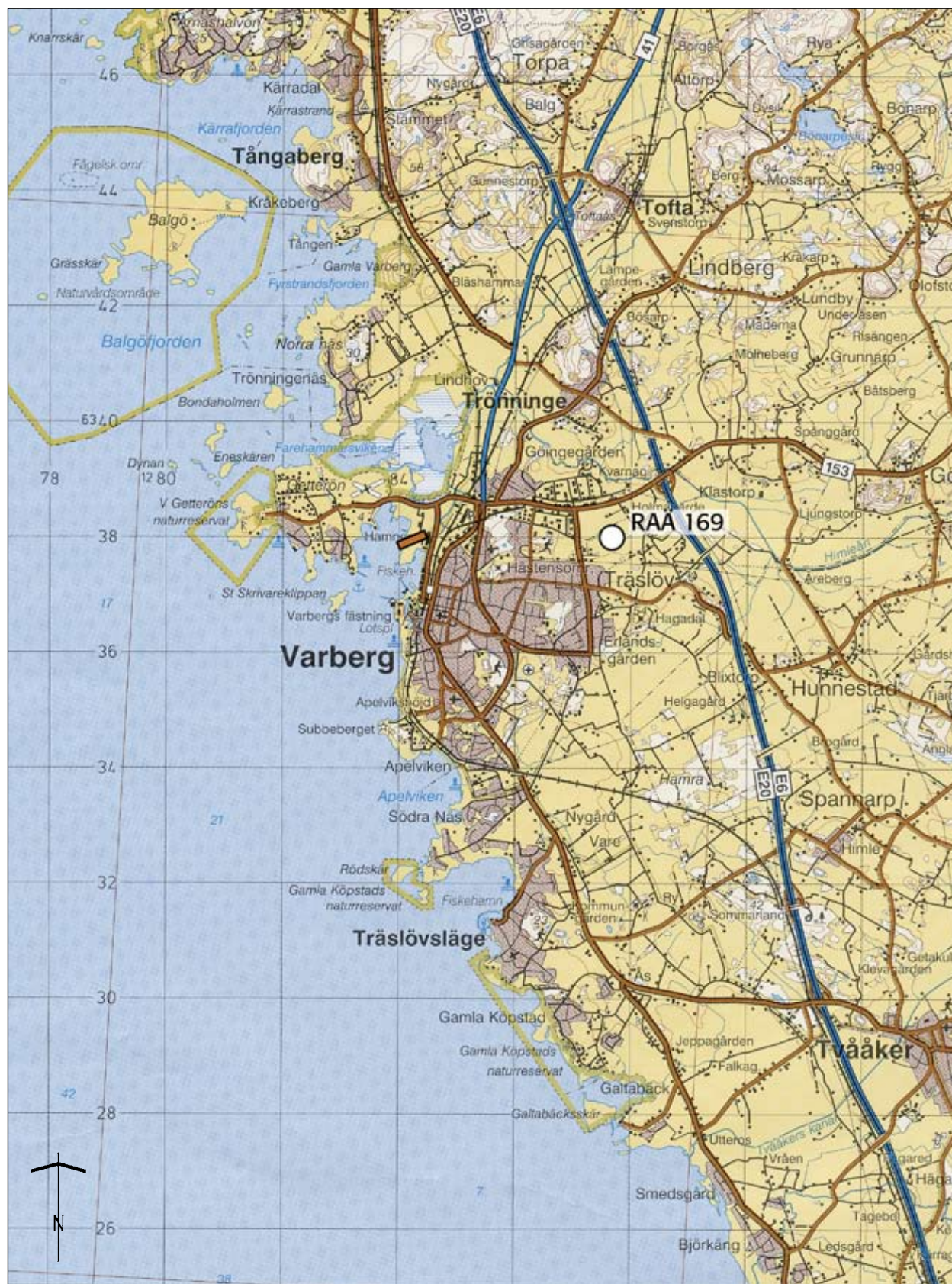

Fig. 2. Utsnitt ur Blå kartan, blad 52 Falkenberg, med platsen för undersökningen markerad. Skala 1:100 000.

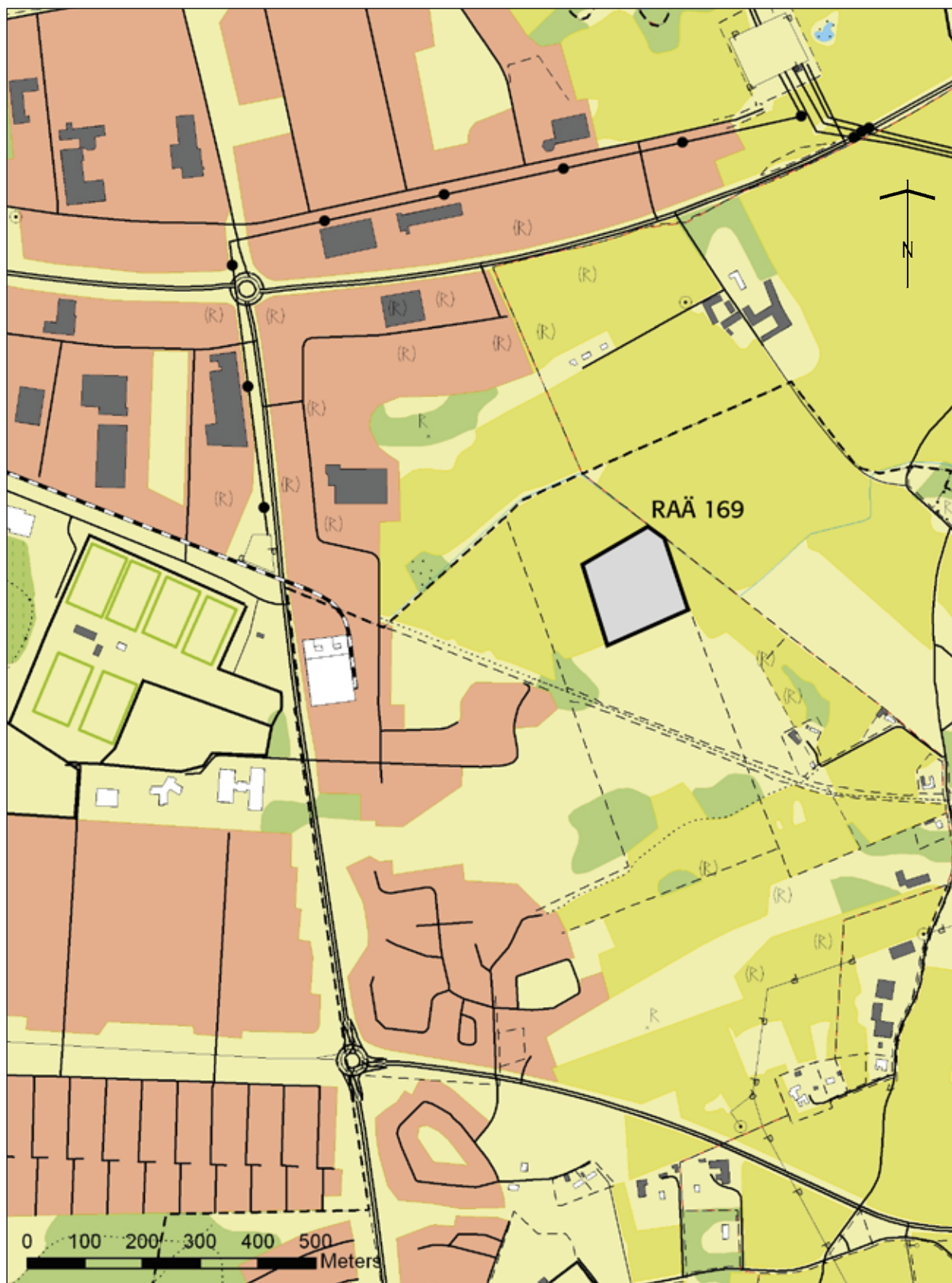

Fig. 3. Utsnitt ur fastighetskartan, blad 5B 7h, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Med anledning av planerad husbyggnation inom fastigheten Träslöv 3:2 i Träslöv socken, Varberg stad, har Riksantikvarieämbetet UV Väst, utfört en arkeologisk slutundersökning av fornlämning RAÄ 169 inom fastigheten. Undersökningen utfördes enligt beslut från Länsstyrelsen i Halland och bekostades av Varbergs kommun, planeringskontoret. Fältundersökningen genomfördes under perioden 22 maj–23 juni 2006.

Undersökningens förutsättningar

Boplatsen som nu undersökts låg på ett höjdparti cirka 12–14 meter över havet på ett vidsträckt avsatsparti cirka 400 meter sydost om Björnaberg. Fornlämningsbilden i området kännetecknas huvudsakligen av stenålders-

Fig. 4. Schaktplan visande maskinavbanad yta, anläggningar samt grävda meterrutor. Skala 1:1000.

boplatser samt enstaka gravar från brons- och järnålder. Exempelvis ligger på nämnda Björnaberg fornlämning RAÄ 29, enstensättning och älvkvarnsförekomst och norr om Björnaberg har en större stenåldersboplats funnits (RAÄ 77) (Streiffert 2001). Spridda stenåldersfynd har under åren samlats in i området kring Björnaberg av hängivna amatörarkeologer, inte minst i åkrarna vid Holmagärde cirka 500–600 meter norr om den nu undersökta boplatzen. I boplatsens närområde finns även något yngre lämningar, Träslövs gamla kyrkoruin och det stora järnåldersgravfältet Korsgatan.

Vid tidigare utförd utredning och förundersökningen av RAÄ 169 (Streiffert 2003 och 2004) hittades såväl anläggningar, bland annat härdar och kokgropar som bearbetad flinta. Flintan kunde dateras till mesolitisk tid medan anläggningarna bedömdes vara från brons- och/eller järnålder. Den nu genomförda slutundersökningen avsåg att undersöka lämningarna från båda dessa tidsavsnitt.

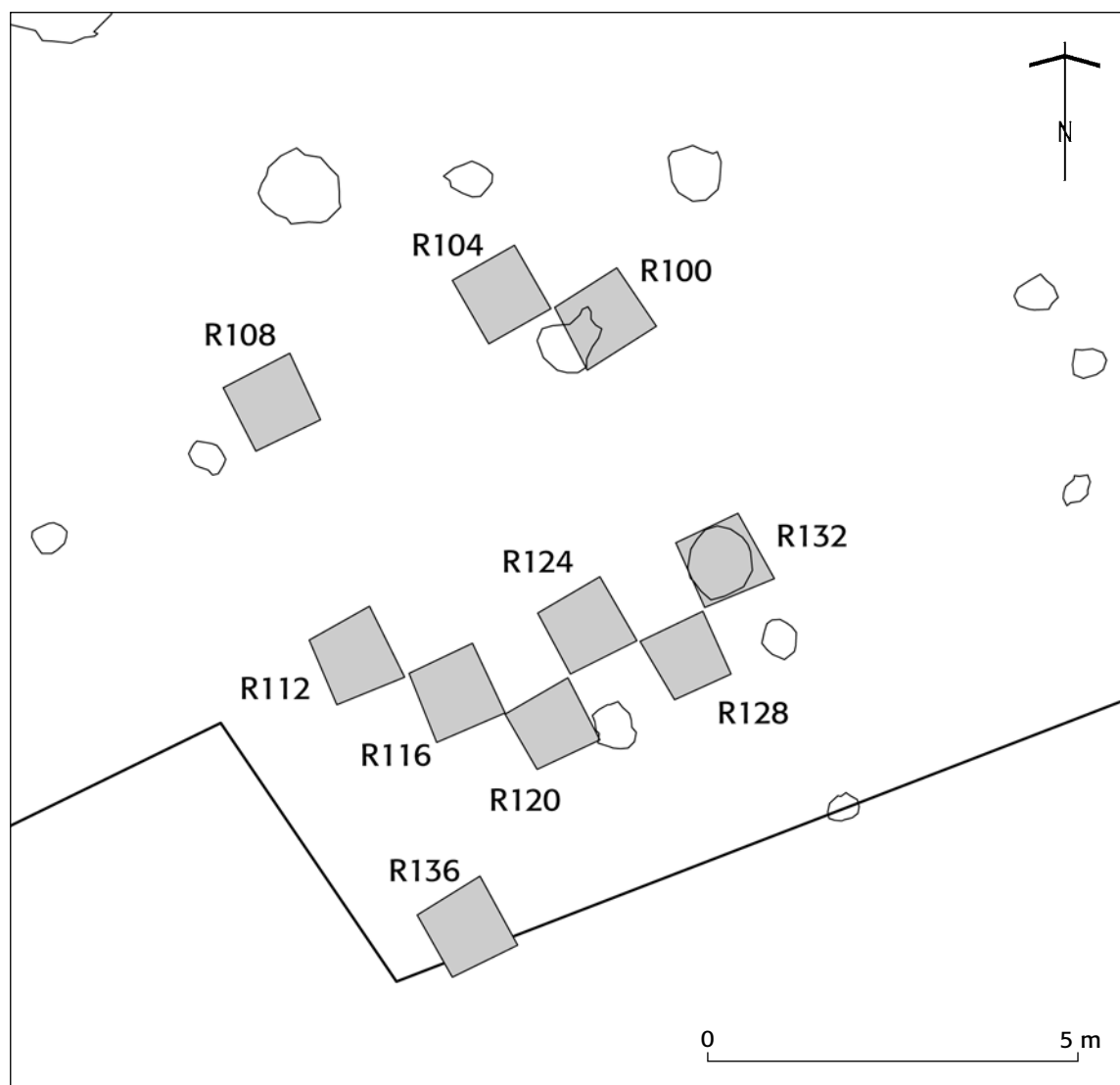

Fig. 5. Planen visar de meterrutor som handgrävdes inom undersökningsområdets sydöstra hörn. Skala 1:100.

Metod

Undersökningen inleddes med att ett antal kvadratmeterstora rutor handgrävdes i ploglagret i syfte att undersöka i vilken omfattning detta lager innehöll fynd. Nästa led i undersökningen var att med grävmaskin schakta bort detta lager så att underliggande sandlager frilades och på denna yta ta fram de anläggningar som fanns på platsen. I ett tidigt skede av undersökningen drogs även 6 schakt till ett djup av närmare 2 meter. syftet med dessa schakt var att undersöka huruvida överlagrade mesolitiska lämningar fanns på platsen. Schakten visade att så inte var fallet.

På den avbanade ytan framkom 359 anläggningar, samtliga mättes in i plan med totalstation och 247 av dem undersöktes för hand (fig. 4). Härutöver handgrävdes också 10 kvadratmeterstora grävnheter (fig. 5).

Samtliga undersökta anläggningar dokumenterades genom profilritningar samt i en del fall även med foto. Undersökningen dokumenterades kontinuerligt med foto. Från ett urval anläggningar togs jordprover för makrofossilanalys samt i förekommande fall även träkol för ¹⁴C-datering.

Anläggningar

Totalt påträffades 359 anläggningar och av dessa undersöktes drygt två tredjedelar för hand (247 stycken) (bilaga 1). Detta innebär att en tredjedel av anläggningarna inte genomgrävdes utan endast dokumenterades genom inmätning i plan. Dessa anläggningar är inte klassificerade men utgörs av stolphål alternativt mindre gropar (hårdar/kokgropar finns inte bland dem).

Anläggningarna undersöktes på så vis att de ”snittades”, vilket innebär att endast halva anläggningen genomgrävdes. Ett mindre antal undersöktes dock i sin helhet, detta gäller i huvudsak anläggningar som innehöll fynd.

De undersökta anläggningarna kan i princip delas in i fyra olika kategorier; stolphål, gropar, hårdar samt kokgropar.

Stolphål

Antalet stolphål är 135 stycken och är därmed den mest frekventa anläggningstypen. Variationen mellan dem är stor, såväl vad gäller diameter som djup. Diametern varierar mellan 0,1 och 0,5 meter även om de flesta ligger runt 0,3 meter. Även vad gäller djupet så är variationen stor, som grundast är de endast 0,08 meter och som mest har de ett djup av 0,3 meter. För flertalet gäller att djupet är runt 0,15–0,2 meter. Enstaka stenskodda stolphål förekommer, men är mycket få.

Även om stolphål förekom spridda över hela undersökningsområdet, fanns en påtaglig koncentration för en mindre yta i undersökningsområdets NV hörn. Troligen representerar koncentrationen av stolphål platsen för en byggnad även om en övertygande husplan inte kunnat påvisas.

Gropar

Vid sidan av stolphål är ”gropar” den vanligast förekommande typen av anläggning, sammanlagt finns 97 stycken registrerade från undersökningen. Om variationen var stor bland stolphålen, så måste sägas att karaktären på

Fig. 6. Inom nordöstra delen av undersökningsområdet påträffades ett 20-tal större och likartade gropar. I flera av anläggningarna fanns vendisk keramik. På fotot syns arkeolog Louise Olsson i färd med att dokumentera en av groparna. Foto: Glenn Johansson (mot öster).

Fig. 7. Fotot visar en av de större gropar som innehöll vendisk keramik (A5971). Kol från anläggningen har ^{14}C -daterats till övergången mellan yngre järnålder/medeltid. Foto: Glenn Johansson (mot öster).

groparna är så skiftande att man knappast kan tala om "gropar" som en homogen grupp. Det är egentligen fel att samla dem under en kategori då de representerar helt skilda funktioner och syften. Lite grovt, kan de åtminstone delas in i två huvudgrupper:

- a) Större eller mindre nedgrävningar utan speciella konstruktionsdetaljer ofta med relativt oregelbunden form och av mycket varierande djup. Dessa "gropar" utgör en typ av anläggning som förekommer på boplatser från alla tidsperioder, men mest frekvent på järnålderns boplatser. Anonyma nedgrävningar vars funktion/funktioner sällan eller aldrig kan redas ut.
- b) Dessa är betydligt större och formmässigt regelbundna (runda-rundoval) och med ett relativt stort djup. Vid undersökningen framkom ett 20-tal av denna typ och de låg väl samlade i nordöstra hörnet av undersökningsområdet (fig. 6). Till sin typ och karaktär kan de associeras till mindre grophus och/eller större förrådsgropar. Den vendiska keramik som hittades vid undersökningen påträffades i ett par av dessa gropar. En av groparna har dessutom ¹⁴C-daterats till 905±30 BP (1000–1200-tal) (fig. 7).

Härdar

Anmärkningsvärt få härdar hittades, endast fyra stycken finns från hela det undersökta området. En förklaring till detta kan vara att en del helt enkelt är bortplöjda vid senare tiders markutnyttjande. Härdar som anlagts direkt på den dåtida markytan (till skillnad från andra anläggningar som är nedgrävda i marken), är mer utsatta för väder och plöjning.

Härdarna som påträffades är runda och varierar i storlek mellan 0,7 och 1,8 meter i diameter. Samtliga innehöll skörbränd sten och djupet på dem varierade mellan 0,1 och 1,5 meter.

Kokgropar

Något fler än härdarna är de nio kokgropar som hittades på boplatserna. Tre av dem är något mindre med en diameter på 0,6–0,8 meter och med ett djup runt 0,3 meter. Övriga sex är betydligt större med en diameter varierande mellan 1,2 och 1,6 meter. Dessa större anläggningar är också något djupare (0,3–0,6 meter). Genomgående är att samtliga kokgropar var relativt flacka och att de innehöll mycket skörbränd sten.

Anläggningarna låg väl samlade och koncentrerades till ett begränsat område, sannolikt är de mer eller mindre samtida och från senare delen av bronsåldern. Träkol från en av dem (A1333) har ¹⁴C-daterats till 2800±30 BP. Dateringen kalibrerad med två sigma ger en datering till tiden 1040–840 före Kristus (fig. 7).

Fig. 8. På boplatsen fanns ett flertal snarlika kokgropar, på fotot syns en av dessa (A1333). Anläggningen var fylld av skörbränd sten och i nedre vänstra hörnet av bilden syns den sten som tagits upp ur kokgropens ena halva. Anläggningen har ¹⁴C-daterats till bronsålderns senare del. Foto: Glenn Johansson (mot sydväst).

Fynd

Flinta

Från undersökningen finns totalt 93 flintor registrerade, fördelade enligt följande: 80 avslag, 8 spån/fragment, 1 avslagsskrapa, 1 plattformskärna, 1 mikrospar, 1 spånkärna samt en övrig flinta med retusch (bilaga 2).

Såväl svallade som osvallade flintor förekommer och de svallade flintorna utgör ungefär en tredjedel av fynden. Flintmaterialet kan sägas vara mycket begränsat och är så av två skäl. Vid undersökningen prioriterades anläggningar från brons- och järn/medeltid, vilket innebar att endast ett mycket begränsat antal meterutor grävdes på de flintförande ytorna. Fler grävda rutor skulle ändå knappast ha förändrat bilden på något påtagligt sätt, stensåldersmaterialet var i sig mycket begränsat.

Flintmaterialet är i stor utsträckning mycket anonymt men typologiskt pekar framförallt kärnor, spån/mikrospar mot en datering till mesolitikums senare del.

Keramik

Sammanställningen nedan och bilagan (bilaga 2) redovisar de fynd av keramik som finns från undersökningen. Totalt 82 skärvor om en sammanlagd vikt på 1385 gram. All keramik härrör från 5 anläggningar (större gropar), varav de flesta från gropen A5971. Från denna anläggning finns bland annat 10 mynningsbitar. Åtta av dessa har dekor och härrör från två eventuellt tre olika kärl. Endast en typ av dekor förekommer och utgörs av en vågbandsdekor strax under mynningen (fig. 9).

Fnr	Material	Antal	Vikt (g)	Anläggning
31	Keramik	3	34	1771
29–30	Keramik	2	15	3745
33	Keramik	11	130	3758
34–46	Keramik	65	1182	5971
32	Keramik	1	18	6839

Tabell 1. Sammanställning av keramikfynden.

Fig. 9. Fotografierna visar exempel på keramik från undersökningen. Strax under käreless mynning finns en för vendisk keramik karaktäristisk vågbandsdekor. Skala 1:1. Foto: Lena Troedson.

Naturvetenskapliga analyser

Miljöarkeologisk analyser

Vid undersökningen av bopplatsen vid Träslöv togs jordprover från olika anläggningar. Av dessa har tio prover valts ut för analys av makroskopiskt innehåll. Analysen har utförts av Jens Heimdal, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt (bilaga 3).

Det undersökta området delas kronologiskt och funktionellt i två delar. Den västra delen utgjordes av ett komplex med stolphål, enstaka härdar/kokgropar och gropar från bronsålder (cirka 1000 före Kristus), den östra delen innehöll en mångfald av gropar av okänd funktion från sen yngre järnålder/tidig medeltid (cirka 1000–1200 efter Kristus). Åtta av de tio proverna kommer från järnåldersgroparnas fyllning och den huvudsakliga frågeställningen rör dessa gropars funktion. Två av proverna kommer från gropar i de västra bronsåldersanläggningarna.

Tyvärr visar analysen att det makroskopiska innehållet i jordproverna överlag var mycket fattigt ur arkeobotanisk analysynpunkt och att det därför är vanskligt att dra några säkra slutsatser. Trots denna reservation kan resultatet ändå sägas ge vissa indikationer kring anläggningarnas användning.

Innehållet från anläggningarna från det östra området var anmärkningsvärt likartat, vilket pekar mot att anläggningarna haft en likartad funktion. Samtliga prover innehöll ett fint förkolnat växtmaterial som enligt Heimdal indikerar en långsam förbränning med låg temperatur (vilket utesluter keramik- och metallhantering). Enligt Heimdal är istället liknande lågtemperaturhärdar utmärkande för funktioner som har med t.ex. matlagning, tjärbränning eller förkolning att göra. Vad gäller just matlagning/rökning så menar Heimdal att detta är mindre sannolikt utifrån provernas karaktär.

Som ett försiktigt förslag till tolkning av anläggningarnas funktion pekar han mot att det kan ha rört sig om torvtäckta, syrefattiga lågtemperaturhärdar som brukats under våren och att de möjligen kan ha haft något med framställning av tjära eller hartser att göra.

¹⁴C-dateringar

För datering av bopplatsen har tre prover inlämnats till Ångströmlaboratoriet, Avdelningen för jonfysik, Uppsala Universitet (bilaga 4). Samtliga prover utgjordes av träkol från anläggningar.

Två av proverna har gett en datering till bronsålderns senare hälft (2800 ± 35 BP och 2500 ± 35 BP) och de är tagna ur en kokgrop (A1333) respektive en härd (A1146).

Det tredje provet har gett en något yngre datering (905 ± 30 BP) vilket innebär att anläggningen kan dateras till yngre järnålder/medeltid. Kolprovet kommer från en större grop i vilken en stor mängd vendisk keramik påträffades (A5971).

De inlämnade proverna avsåg att datera tre olika delområden inom den undersökta bopplatsen. Dels den nordvästra delen, ett område med en koncentration av stolphål, dels den mellersta delen dit kokgroparna koncentrerades samt dels den östra delen med större gropar och keramik. De tre delområden som utifrån dessa skillnader konstaterades, reste frågan om en eventuell samtidighet mellan dem och om anläggningarnas fördelning i så fall representerade

olika aktiviteter inom ett större boplatsoområde. Utifrån ^{14}C -dateringarna kan dock konstateras att någon direkt samtidighet mellan delytorna inte finns. Dateringarna visar en stor spridning och lång brukningstid av området, det skiljer 1500–2000 år mellan yngsta och äldsta dateringen.

Resultat

På grund av vad som framkom vid slutundersökningen gjordes vissa omprioriteringar och förändringar i förhållande till den undersökningsplan som upprättats inför slutundersökningen. Detta innebar i huvudsak att stenåldersmaterialet prioriterades ned till förmån för en mer omfattande undersökning av anläggningar och området där vendisk keramik påträffades. Detta skedde i samråd med Länsstyrelsen och en konsekvens av denna omprioritering blev också att arkeolog Anders Håkansson från Hallands Länsmuseum kopplades in. Under undersökningens sista vecka medverkade Anders Håkansson i fältarbetet och bidrog med sin kompetens kring just den aktuella tidsperioden.

Under arbetet i fält blev det uppenbart att olika typer av anläggningar koncentrerades till olika delar av boplaten. Grovt sett kunde området indelas i tre mindre delområden, var och ett med sin karaktär:

- a) område med i huvudsak stolphål,
- b) område med kokgropar/härdar, samt
- c) område med större gropar (fig. 4).

Mönstret som framträdde pekade mot en separering av aktiviteter inom boplaten. Det vill säga en organisering av boplatsummet där olika aktiviteter förlagts till olika delytor. Ytan med stolphål förmodades utgöra platsen för en byggnad medan området med kokgropar/härdar respektive området med större gropar antogs representera olika och separerade aktiviteter. Denna tolkning förutsatte naturligtvis att anläggningarna var samtida, vilket inte var känt under arbetet i fält. Nu i efterhand, med erhållna ^{14}C -dateringar, tvingas man konstatera att någon samtidighet mellan de olika delytorna tyvärr inte råder.

Två ^{14}C -dateringar, en härd i anslutning till en koncentration av stolphål (sannolikt platsen för ett hus) samt en kokgrop cirka 30 meter därifrån vittnar om aktiviteter under bronsålderns senare hälft. Även om ett distinkt fyndmaterial saknas är det troligt att det på platsen funnits en gård under bronsålder.

Den vendiska keramiken och anläggningar kopplade till dessa fynd berättar om aktiviteter på platsen vid övergången yngre järnålder/medeltid.

I tid skiljer det ungefär 2000 år mellan de ^{14}C -daterade aktiviteterna, vilket betyder att lämningar från större delen av järnåldern saknas. Detta kan tas som intäkt för och tolkas som att platsen överges under yngre bronsålder och först tas i anspråk på nytt kring 1000-talet. Detta är dock en slutsats som man nog ändå måste sätta ett frågetecken kring. På platsen fanns ett stort antal anläggningar och de ^{14}C -daterade anläggningarna utgör mindre än en procent av dessa. Skulle ytterligare anläggningar dateras, så är sannolikheten stor att även aktiviteter under äldre järnålder skulle bekräftas på platsen.

I den undersökningsplan som upprättades inför undersökningen kopplades RAÄ 169 ihop med den närliggande boplaten RAÄ 100. Båda fornlämning-

arna skulle undersökas samtidigt och förhoppningen var att man genom att jämföra dem med varandra, lättare skulle kunna tolka och förstå dem. Båda platserna bedömdes vara samtida under bronsåldern/äldre järnålder. Detta ansågs intressant då deras karaktärer (utifrån förundersökningen) skiljde sig från varandra på ett sådant sätt att de tycktes representera olika företeelser. Hypotetiskt bedömdes RAÄ 100 utgöra en boplats i ordets rätta bemärkelse, medan lämningarna vid RAÄ 169 förmodades representera en speciell typ av aktiviteter som förlagts en bit bort från själva boplaten. Konkret syftade undersökningen av RAÄ 169 till att förstå vilken typ av aktiviteter anläggningarna representerade och hur detta kunde relateras till en förmodad samtida närliggande gårdsbebyggelse (RAÄ 100).

När man nu i efterhand granskar vad som skrevs i undersökningsplanen och vad resultatet blev, så kan man konstatera att antagandet om en samtidighet mellan lokalerna under brons- /järnålder var riktigt. Från båda lokalerna finns ¹⁴C-daterade anläggningar som visar på aktiviteter under bronsålders senare hälft. Härutöver har också ¹⁴C-daterade anläggningar från båda platserna visat på aktiviteter kring övergången mellan yngre järnålder/medeltid.

Lämningarna vid RAÄ 169 kan något förenklat beskrivas som två kronologiskt, geografiskt och funktionellt skilda komplex. Dels finns inom undersökningsområdets västra del ett stort antal stolphål, härdar och kokgropar som härrör från ungefär år 1000 före Kristus och som sannolikt representerar en boplats/gård under yngre bronsålder.

Inom undersökningsområdet östra del påträffades ett 20-tal större gropar, en del av dem innehöll vendisk keramik och genom kol 14 har detta komplex av anläggningar daterats till tiden 1000–1200 tal. Keramiken och anläggningarna visar alltså på aktiviteter på platsen från slutet av järnålder och övergången in i medeltid. Boplatser från perioden är sällsynta och platsens närhet till såväl Träslövs gamla kyrka som till det äldre gravfältet Korsgatan där likartad keramik påträffats, gör den intressant. Någon självklar tolkning av de påträffade groparna finns inte, men avsaknaden av andra anläggningar som skulle indikera byggnader, gör det troligt att anläggningarna representerar en speciell aktivitet som inte har legat i omedelbar anslutning till en gård/bebyggelse.

Referenser

- Streiffert, J. 2001. Stenålderslämningar vid Varberg. Halland. Varbergs stad, Holmagärde 2:1, RAÄ 77. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. *UV Väst rapport* 2001:20. Arkeologisk förundersökning. Göteborg.
- Streiffert, J. 2003. Arkeologisk utredning vid Varbergs stad. Halland, Träslöv socken och Varbers stad, Träslöv 2:1 m.fl., RAÄ 100. Riksantikvarieämbetet, avdelningen för arkeologiska undersökningar. *UV Väst rapport* 2003:22 Arkeologisk utredning. Kungsbacka.
- Streiffert, J. 2005. Arkeologisk förundersökning vid Varbergs stad. Halland, Träslövs socken och Varbergs stad, Träslöv 2:14, 3:2, 37:1, RAÄ 100. Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar. *UV Väst rapport* 2005:8 Arkeologisk förundersökning. Mölndal.
- Streiffert, J. 2007. Förhistoriska gårdslämningar vid Nedregårdens inustrimråde. Halland, Träslövs socken, Getakärr 2:14, RAÄ 100. *UV Väst, dokumentation av fältarbetsfasen* 2007:1, Arkeologisk undersökning.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 423-3643-2005.

Länsstyrelsens dnr: 431-9037-05.

Riksantikvarieämbetets projektnummer: 10184.

Intrasisprojekt: V2006:020.

Undersökningstid: 22 maj–23 juni 2006.

Projektgrupp: Riksantikvarieämbetet UV väst: Glenn Johansson, Louise

Olsson och Ewa Ryberg. Hallands Länsmuseum: Anders Håkansson

Underkonsulter: ¹⁴C-analys: Ångströmlaboratoriet, Avdelningen för jonfysik, Uppsala Universitet, Sweden.

Makrofossilanalys: Jens Heimdal, Riksantikvarieämbetet UV Mitt

Exploateringsyta: 12 000 kvadratmeter.

Undersökt yta: 6000 kvadratmeter.

Läge: Fastighetskartan, blad 5B 7h, edition 2, maj 1989.

Koordinatsystem: RT -38,5 Gon V.

Höjdsystem: RH 70.

Dokumentationshandlingar som förvaras i Antikvarisk-topografiska arkivet (ATA), RAÄ, Stockholm:

12 profilritningar i skala 1:20.

Digital dokumentation: förvaras på UV Väst.

Fynd: fynd med Fnr 1–68.

Bilagor

Bilaga 1. Anläggningslista, Halland, Träslöv socken, RAÄ 169

<i>Idnr</i>	<i>Anläggningstyp</i>	<i>Djup (m)</i>	<i>Storlek (m)</i>	<i>Anmärkning</i>
144	Kokgrop	0,4	1,2	
163	Grop	1,75	0,28	
242	Grop	1,2	0,4	
257	Grop	1,2	0,3	
273	Stolphål	0,3	0,6	
286	Stolphål	0,14	0,5	
297	Stolphål	0,12	0,4	Stenskoning
307	Stolphål	0,13	0,5	Stenskoning
321	Stolphål	0,2	0,32	
332	Härd	1,8	0,1	
354	Stolphål	0,1	0,4	Stenskoning
367	Stolphål	0,1	0,4	Stenskoning
380	Stolphål	0,14	0,4	Stenskoning
393	Grop	0,9	0,2	
409	Stolphål	0,15	0,5	
421	Kokgrop	0,3	0,6	
434	Stolphål	0,17	0,3	
447	Stolphål	0,18	0,38	
462	Stolphål	0,13	0,5	Stenskoning
478	Stolphål	0,1	0,3	Stenskoning
491	Stolphål	0,1	0,3	Stenskoning
502	Stolphål	0,16	0,4	
515	Stolphål	0,2	0,5	Stenskoning
531	Stolphål	0,12	0,4	
546	Stolphål	0,24	0,6	Stenskoning
562	Stolphål	0,14	0,4	Stenskoning
574	Stolphål	0,14	0,2	
586	Stolphål	0,26	0,4	
601	Stolphål	0,18	0,5	Stenskoning
618	Stolphål	0,16	0,4	
633	Stolphål	0,2	0,6	Stenskoning
649	Stolphål	0,36	0,8	
666	Grop	0,8	0,12	
686	Stolphål	0,18	0,4	Stenskoning
700	Stolphål	0,2	0,55	Stenskoning
718	Stolphål	0,1	0,3	
731	Stolphål	0,16	0,4	Stenskoning

Idnr	Anläggningstyp	Djup (m)	Storlek (m)	Anmärkning
743	Stolphål	0,16	0,5	Stenskoning
759	Stolphål	0,12	0,4	Stenskoning
772	Stolphål	0,16	0,4	
788	Stolphål	0,14	0,42	Stenskoning
802	Stolphål	0,12	0,28	
814	Stolphål	0,3	0,7	Stenskoning
830	Grop	0,8	0,08	
844	Stolphål	0,16	0,4	Stenskoning
855	Stolphål	0,5	0,18	Stenskoning
868	Stolphål	0,16	0,4	
882	Stolphål	0,26	0,7	
900	Stolphål	0,16	0,48	
914	Stolphål	0,1	0,26	
927	Stolphål	0,12	0,34	
940	Stolphål	0,12	0,3	Stenskoning
951	Stolphål	0,12	0,4	
965	Stolphål	0,12	0,34	
980	Stolphål	0,16	0,44	
996	Stolphål	0,12	0,26	
1010	Stolphål	0,12	0,42	
1026	Stolphål	0,12	0,3	
1050	Stolphål	0,13	0,32	
1064	Stolphål	0,16	0,34	Stenskoning
1081	Stolphål	0,12	0,38	
1097	Stolphål	0,13	0,36	
1112	Stolphål	0,25	0,5	Stenskoning
1146	Härd	1,2	0,14	
1167	Grop	0,5	0,12	
1182	Grop	1	0,14	
1199	Stolphål	0,16	0,4	Stenskoning
1214	Stolphål	0,14	0,34	
1224	Stolphål	0,24	0,5	
1289	Grop	0,8	0,1	
1310	Kokgrop	0,3	1,6	
1333	Kokgrop	0,4	1,5	
1356	Grop	0,7	0,22	
1369	Kokgrop	0,3	0,8	
1385	Grop	0,9	0,27	
1401	Kokgrop	0,4	1,2	
1420	Grop	0,8	0,12	
1469	Grop	1,1	0,14	

<i>Idnr</i>	<i>Anläggningstyp</i>	<i>Djup (m)</i>	<i>Storlek (m)</i>	<i>Anmärkning</i>
1487	Grop	0,7	0,1	
1519	Stolphål	0,2	0,3	
1542	Grop	1	0,2	
1558	Stolphål	0,14	0,3	
1596	Grop	0,9	0,16	
1705	Stolphål	0,2	0,5	
1724	Stolphål	0,2	0,4	
1735	Stolphål	0,2	0,65	
1754	Stolphål	0,2	0,25	
1762	Grop	0,8	0,3	
1771	Grop	1,16	0,24	
1795	Grop	0,84	0,18	
1815	Stolphål	0,12	0,26	
1825	Stolphål	0,12	0,24	
1836	Grop	0,8	0,28	
1853	Stolphål	0,2	0,24	
1864	Stolphål	0,14	0,24	
1876	Stolphål	0,15	0,4	
1901	Kokgrop	0,7	0,35	
1916	Kokgrop	0,35	0,7	
1939	Grop	0,7	0,15	
1965	Stolphål	0,15	0,2	
1985	Stolphål	0,15	0,2	
1999	Stolphål	0,06	0,3	
2011	Stolphål	0,2	0,61	
2026	Kokgrop	0,6	1,5	
2045	Grop	0,8	0,24	
2055	Grop	1	0,14	
2072	Grop	0,7	0,2	
2087	Grop	0,6	0,1	
2108	Grop	0,7	0,14	
2141	Grop	0,7	0,2	
2163	Grop	0,6	0,1	
2180	Stolphål	0,3	0,3	
2192	Grop	0,8	0,26	
2210	Grop	1	0,18	
2239	Grop	0,28	0,15	
2249	Grop	0,7	0,2	
2275	Stolphål	0,14	0,3	
2292	Stolphål	0,24	0,4	

Idnr	Anläggningstyp	Djup (m)	Storlek (m)	Anmärkning
2304	Stolphål	0,17	0,3	
2326	Stolphål	0,14	0,3	
2358	Grop	1,2	0,38	
2390	Grop	0,6	0,16	
2413	Grop	0,6	0,14	
2428	Grop	0,8	0,16	
2481	Stolphål	0,18	0,38	
2493	Stolphål	0,16	0,22	
2530	Stolphål	0,1	0,26	
2540	Stolphål	0,14	0,28	
2568	Stolphål	0,1	0,28	
2580	Stolphål	0,14	0,3	
2605	Stolphål	0,18	0,4	
2626	Stolphål	0,2	0,4	
2638	Stolphål	0,16	0,3	
2650	Stolphål	0,22	0,44	
2713	Grop	1,3	0,23	
2739	Grop	0,4	0,16	
2754	Grop	2,8	0,24	
2807	Grop	2,3	0,26	
2865	Grop	2,6	1,1	
2891	Grop	1,2	0,15	
2925	Grop	1	0,12	
2948	Grop	1,1	0,22	
2979	Grop	3,4	1,1	
3005	Grop	0,5	0,14	
3015	Stolphål	0,14	0,4	
3042	Stolphål	0,12	0,36	
3056	Stolphål	0,14	0,5	
3071	Stolphål	0,16	0,5	
3090	Grop	0,54	0,18	
3120	Stolphål	0,1	0,28	
3132	Grop	0,54	0,8	
3176	Stolphål	0,16	0,32	
3191	Stolphål	0,16	0,34	
3206	Grop	0,66	0,14	
3226	Grop	0,8	0,2	
3288	Stolphål	0,12	0,39	
3303	Stolphål	0,14	0,3	
3355	Grop	1,4	0,4	

<i>Idnr</i>	<i>Anläggningstyp</i>	<i>Djup (m)</i>	<i>Storlek (m)</i>	<i>Anmärkning</i>
3395	Grop	0,6	0,1	
3487	Grop	1,6	0,24	
3518	Grop	0,9	0,18	
3547	Stolphål	0,2	0,46	
3561	Stolphål	0,28	0,36	
3578	Stolphål	0,2	0,44	
3607	Stolphål	0,1	0,28	
3616	Stolphål	0,1	0,36	
3627	Stolphål	0,1	0,26	
3636	Stolphål	0,2	0,26	
3701	Stolphål	0,22	0,4	
3713	Grop	1,6	0,4	
3745	Stolphål	0,13	0,34	
3758	Grop	1,4	0,32	
3784	Grop	1,2	0,26	
3804	Grop	0,5	0,28	
3890	Grop	1,2	0,4	
3909	Grop	1,7	0,25	
3950	Grop	0,7	0,2	
3965	Grop	0,47	0,18	
3976	Grop	1,4	0,4	
3989	Stolphål	0,2	0,25	
3998	Stolphål	0,2	0,25	
4021	Grop	0,8	0,2	
4036	Stolphål	0,18	0,4	
4047	Stolphål	0,16	0,3	
4110	Stolphål	0,2	0,36	
4147	Stolphål	0,12	0,26	
4157	Grop	0,7	0,12	
4203	Grop	0,6	0,14	
4221	Grop	0,9	0,2	
4241	Grop	0,7	0,12	
4302	Grop	1,1	0,2	
4350	Grop	0,5	0,1	
4366	Stolphål	0,12	0,24	
4408	Stolphål	0,14	0,3	
4422	Stolphål	0,12	0,38	
4437	Stolphål	0,14	0,4	
4449	Stolphål	0,12	0,3	
4463	Stolphål	0,24	0,44	
4477	Stolphål	0,12	0,3	

Idnr	Anläggningstyp	Djup (m)	Storlek (m)	Anmärkning
4491	Härd	0,7	0,12	
4509	Stolphål	0,14	0,24	
4520	Stolphål	0,1	0,3	
4579	Stolphål	0,16	0,34	
4597	Stolphål	0,12	0,3	
4613	Stolphål	0,16	0,54	
4627	Grop	1,4	0,46	
4667	Härd	1,2	0,16	
4716	Grop	0,5	0,12	
4731	Stolphål	0,141	0,24	
4742	Stolphål	0,16	0,2	
4753	Stolphål	0,12	0,3	
4765	Stolphål	0,16	0,38	
4813	Stolphål	0,2	0,35	Stenskoning
4826	Grop	1,3	0,2	
4850	Grop	1	0,16	
4882	Grop	0,5	0,08	
4897	Stolphål	0,1	0,22	
4906	Grop	0,08	0,5	
4947	Pinnhål	0,03	0,15	
4956	Pinnhål	0,08	0,2	
4989	Grop	1,55	0,18	
5022	Stolphål	0,16	0,4	
5072	Stolphål	0,15	0,38	
5084	Stolphål	0,16	0,3	
5100	Grop	1	0,12	
5191	Stolphål	0,1	0,3	
5204	Stolphål	0,22	0,36	
5218	Grop	0,8	0,12	
5242	Stolphål	0,26	0,48	
5255	Grop	1	0,27	
5278	Grop	0,45	0,11	
5300	Grop	1,8	0,56	
5912	Grop	0,6	0,159	
5971	Grop	1,9	0,46	
6039	Grop	2	0,3	
6250	Grop	2,3	0,44	
6539	Grop	1,1	0,17	
6558	Grop	1	0,25	
6610	Grop	1,4	0,3	
6630	Grop	1	0,2	

Idnr	Anläggningstyp	Djup (m)	Storlek (m)	Anmärkning
6662	Grop	1,1	0,3	
6711	Grop	1,1	0,1	
6735	Grop	1,2	0,3	
6758	Grop	1,7	0,26	
6788	Grop	1,2	0,2	
6811	Grop	1,5	0,4	
6839	Grop	1,9	0,45	

Bilaga 2. Fyndlista, Halland, Träslöv socken, RAÄ 169

<i>Fnr</i>	<i>Material</i>	<i>Sakord</i>	<i>Antal</i>	<i>Vikt (g)</i>	<i>Anmärkning</i>	<i>Anl.</i>	<i>Ruta</i>	<i>Fyndenhet</i>
1	Flinta	Avslag	1	27		3758		
2	Flinta	Spån	1	10		3005		
3	Flinta	Avslag	1	1		3005		
4	Flinta	Avslag	3	8		1771		
5	Flinta	Avslag	1	2		1182		
6	Flinta	Avslag	1	18		3998		
7	Flinta	Avslag	1	16		666		
8	Flinta	Avslagsskrapa	1	8		1081		
9	Flinta	Avslag	3	26		2358		
10	Flinta	Övrig kärna, 1 plattform	1	34		2358		
11	Flinta	Avslag	1	4		2605		
12	Flinta	Spån	1	2		4241		
13	Flinta	Avslag	3	129		4241		
14	Flinta	Avslag	1	15		3176		
15	Flinta	Avslag	4	48		2807		
16	Flinta	Avslag	1	3		4491		
17	Flinta	Avslag	1	24		4850		
18	Flinta	Avslag	3	70		3206		
19	Utgår							
20	Flinta	Avslag	1	2		3191		
21	Flinta	Avslag	1	6		4203		
22	Flinta	Avslag	1	7		2650		
23	Flinta	Mikrospån	1	1		6839		
24	Flinta	Avslag	1	2		4422		
25	Flinta	Spån	1	1		1097		
26	Flinta	Avslag	3	37		4850		
27	Metall		1	3		3804		
28	Metall		1	3		3804		
29	Keramik	Mynning	1	11		3745		
30	Keramik	Övrig	1	4		3745		
31	Keramik	Övrig	3	34		1771		
32	Keramik	Övrig	1	18		6839		
33	Keramik	Övrig	11	130		3758		
34	Keramik	Mynning	1	50	Dekor	5971		
35	Keramik	Mynning	1	42	Dekor	5971		
36	Keramik	Mynning	1	34	Dekor	5971		
37	Keramik	Mynning	1	42	Dekor	5971		
38	Keramik	Mynning	1	29	Dekor	5971		
39	Keramik	Övrig	1	52		5971		

<i>Fnr</i>	<i>Material</i>	<i>Sakord</i>	<i>Antal</i>	<i>Vikt (g)</i>	<i>Anmärkning</i>	<i>Anl.</i>	<i>Ruta</i>	<i>Fyndenhet</i>
40	Keramik	Mynning	1	51	Dekor	5971		
41	Keramik	Mynning	1	35		5971		
42	Keramik	Övrig	1	76		5971		
43	Keramik	Övrig	12	81		5971		
44	Keramik	Övrig	42	673		5971		
45	Keramik	Mynning	1	14	Dekor	5971		
46	Keramik	Mynning	1	9	Dekor	5971		
47	Flinta	Avslag	3	26		5971		
48	Flinta	Avslag	9	230			116	
49	Flinta	Avslag	10	166			108	
50	Flinta	Spånkärna	1	36		321		
51	Flinta	Avslag	4	52			136	
52	Flinta	Avslag	5	121			104	
53	Flinta	Avslag	6	181			120	
54	Flinta	Övrig kärna, 1 plattform	1	42				6112
55	Flinta	Spån	2	14	1 ryggspån			6112
56	Flinta	Övrig kärna, 1 plattform	1	21		2011		
57	Flinta	Spån	1	2	Retusch	940		
58	Flinta	Övrig kärna, 1 plattform	1	44				5910
59	Flinta	Spån	1	3		1762		
60	Flinta	Avslag	2	2		297		
61	Flinta	Spån	1	3	Retusch	759		
62	Flinta	Avslag	1	9			132	
63	Flinta	Avslag	2	15		3758		
64	Flinta	Avslag	2	9		686		
65	Flinta	Avslag	1	1		478		
66	Flinta	Övrig flinta	1	11	Retusch			6038
67	Flinta	Avslag	1	18		3355		
68	Flinta	Avslag	10	269			112	

Bilaga 3. Makrofossilanalys – makroskopisk analys av jordprov från Träslöv, RAÄ 169, teknisk rapport

Jens Heimdahl, Riksantikvarieämbetet, UV Mitt

Syfte och bakgrund

Under utgrävningarna av bopplatsen i Träslöv, RAÄ 169, togs jordprover från olika anläggningar. Av dessa har tio prover valts ut för analys av makroskopiskt innehåll. Det undersökta området delas kronologiskt och funktionellt i två delar. Den västra delen innehåller komplex med stolphål, enstaka härdar och gropar från bronsålder (cirka 1000 f. Kr.), den östra delen innehåller en mångfald av gropar av okänd funktion från sen yngre järnålder (cirka 1000 efter Kristus). Åtta av de tio proverna kommer från järnåldersgroparnas fyllning och den huvudsakliga frågeställningen rör dessa gropars funktion. Två av proverna kommer från gropar i de västra bronsåldersanläggningarna.

Metod

Provtagningen genomfördes av arkeologerna på plats under grävningen. Proverna innehöll mellan 2 dm³ jord (torrvolym) och förvarades i tillslutna plastpåsar.

Flotation och våtsiktning skedde enligt metod beskriven av Wasylikowa (1986). Det finare minerogena materialet samt förkolnade och färska växtrester dekanterades under kontinuerlig vattentillförsel och våtsiktades i 0,25 millimeters maskvidd. Den kvarvarande resten av minerogent material våtsiktades och genomsöktes efter artefakter. Efter floteringen samlades provet upp och förvarades i vatten till dess de analyserades.

Identifieringen av materialet skedde under ett stereomikroskop med 7–100 gångers förstoring. I samband med bestämningarna utnyttjades litteratur (se referenslista) samt referenssamlingar av recenta fröer. Den makroskopiska analysen har främst behandlat växtmakrofossil men även annat makroskopiskt material som framkommit i floteringen har behandlats.

För att kunna föra ett översiktligt resonemang kring frågorna om järnocker/rostfärgade utfällningar har fotografier från platsen studerats parallellt med jordproverna.

Källkritiska aspekter på materialet

Den höga åldern på materialet gör att vi inte kan förvänta oss att hitta oförkolnat organiskt material (t.ex. trä) som är lika gammalt som de arkeologiska lämningarna. Hittar vi t.ex. trä i form av huggspån och liknande kan de med all sannolikhet kopplas till mer sentida mänsklig aktivitet.

Samtliga prover innehöll färska (recenta) växtrester, framför allt rottrådar och fröer. Alla jord karaktäriserades av så kallad ”smulstruktur” (*crumb-microstructure*) som uppstår när dagmaskar är, eller har varit aktiva i jorden. Kokonger av dagmask hittades också i samtliga prover. Detta visar att materialet som helhet är att betrakta som omrört till följd av biologisk aktivitet (bioturberat) och färskt biologiskt material har förts ner och blandats med de äldre arkeologiska lämningarna. Samtliga proverna är alltså tagna i en aktiv biologisk markhorisont och stratigrafen består av lager och äldre markhorisonter (inkluderande tramphorisonter, ploghorisonter och brunjordar) vars kontakter blivit diffusa till följd av denna omrörning (jmf. Heimdahl

2004 & 2005). Material från de olika lagren kan sålunda ha blandats efter det att det avsatts (postdepositionellt) men i begränsad utsträckning. Större partiklar har sannolikt rubbats mindre än mindre partiklar till följd av maskarnas förmåga.

På grund av denna bioturbation är det endast rimligt att knyta förkolnat material till de arkeologiska lämningarna (undantaget benmaterial som ibland förekommer utan att vara brandpåverkat). Även ickeförkolnade växtmakrofossil hittades i proverna, men även om vissa av dessa växtrester skulle kunna vara spår efter äldre växtsamhällen kan de inte särskiljas från de yngre växtresterna i den moderna fröbanken och därför togs ingen hänsyn till detta material.

Alla växtrester som utsatts för brand eller hetta bevaras inte genom förkolning, detta gäller framförallt fröer med stort fettinnehåll eller ömtålig struktur (t.ex. flockblomstriga växter). Fröer och frukter som bevaras genom förkolning har ofta en liten kvot i förhållandet yta/volym (ex. sädeskorn) eller hårda skal (ex. mällor). Av detta följer att växtmaterialet som bevarats genom förkolning bara representerar en liten del av de växter som ursprungligen utsatts för hetta/brand.

Samtliga prover är tagna från gropar, vilket i detta fall innebär att proverna kommer från den jord som fyllt groparna. Detta innebär att innehållet i proverna inte säkert kan sägas primärt representera gropen, utan lika gärna kan innehålla material från den senare ifyllda jorden. Sannolikt kommer dock denna jord från markens ytskikt i gropens omedelbara närhet, en markhorisont som på grund av närheten till gropen sannolikt kan ha innehållit material från samma aktivitet som den som bedrivits i gropen. Därmed kan gropfyllnadernas innehåll ändå vara representativt för groparnas funktion, även om detta inte är säkert.

Provernans innehåll

I bifogade tabell har en del av materialet (det som inte är förkolnade fröer och frukter) kvantifierats enligt en grov, relativ skala som markerats i gråskala, där ljusgrått innebär förekomst av enstaka (cirka 1–10) fragment i hela provet. mörkgrått innebär att materialet är vanligt – att det hittas i de flesta delprover genomletningar som genomförs. Svart innebär att materialet dominerar provet och man hittar det var man än tittar.

Resultat

Träslöv, RAÄ 169	Kontext			Storgrop					Lager 2	Lager 1
Jens Heimdahl, 2007-02-08	A	546	700	2865	5971	6039	6250	6539	6811	
	PM				6026	6083	6869	6871	6867	6868
	Övrig anmärkning			A B						
Förkolnad växtvävnad	Träkol									
	Kvistfragment									
	Örtdelar, strån och blad									
	Rottrådar och rotnölar									
	Mossa									
Oförkolnat material	Rötter									
	Oförkolnade fröer									
Anemalia	Daggmaskkokonger och puppor									
Oorganiskt material	Kalktuff									
	Splittrad flinta och kvartsit									
Förkolnade frön och frukter										
Klibbal	<i>Alnus glutinosa</i>							1		
Trampört	<i>Polygonum aviculare</i>					1				
Kräkvicker	<i>Vicia cracca</i>									1

Diskussion

Det makroskopiska innehållet i jordproverna är överlag mycket fattigt ur arkeobotanisk analysynpunkt. Av denna anledning för jag här ett indicieresonemang som bygger på allt material jag hittat i proverna, inte bara de förkolnade fröerna. I de flesta prover var förkolnade växtfragment, främst träkol, det enda material som specifikt kan knytas till den äldre mänskliga aktiviteten på platsen. Det finns inga spår av grövre organiskt material (som träflis etc.) som skulle kunna indikera att maken störts genom grävning etc. på senare tid.

Västra ytan: bronsåldersgropar A546 och A700

Proverna från dessa gropar innehöll inget arkeobotaniskt material som kunde identifieras till art. Andelen träkol var förhållandevis låg i bägge groparna vilket innebär att de inte använts som härd- eller kokgropar. I A700 var förhållandevis rik på fragment av brända örtdelar, i detta fall grässtrån som antagligen hör samman med gropens funktion eller är spår av en annan närliggande anläggning. Det går inte att på rak arm göra en tolkning här, men de förkolnade grässtråna skulle t.ex. vara rester av någon form av finare flätverk eller varit en isoleringsdel i en byggnad. Det går naturligtvis också att tänka sig att gräset är rester efter foder.

I bägge groparna från den västra bronsåldersdelen fanns fragment av splittrad flinta och kvartsit som jag tolkar som restprodukter av verktygstillverkning. Liknande material återfanns i mindre utsträckning i den östra grävytan, vilket möjligen kan tyda på att sådan tillverkning pågått här under

bronsåldern, men inte järnåldern. Det är dock vanskligt att dra några vidare slutsatser om detta med bara två prover från den äldre perioden.

Östra ytan: Grop A2865, A5971, A6039, A6250, A653 och A6811

Innehållet i groparna från det östra området är anmärkningsvärt likartat, och det är mycket möjligt att de haft samma syfte och funktion, oavsett om de existerat synkront, eller om det är en och samma aktivitet som återkommit i området i flera omgångar och stundom gett upphov till en ny anläggning.

Andelen träkol i proverna är tillräckligt hög för att tolka samtliga som hårdgropar, i synnerhet A5971 och A6539. Innehållet i proverna är ovanligt genom den rika förekomsten av fint förkolat växtmaterial som örtdelar, rötter och mossor. Normalt sett blir temperaturen i hårdar för hög för att sådana delar ska bevaras. Eftersom dessa fragment karaktäriserar samtliga anläggningar menar jag att detta är ett starkt argument för att hårdgroparna representerar samma aktivitet. En aktivitet som innebar bruk av långsam förbränning med lågtemperaturhårdar, vilket utesluter metall- och keramikhantverk (vilket skulle ha lämnat spår i form av smältor och smidesloppor etc.). Liknande lågtemperaturhårdar kan ha många funktioner, t.ex. matlagning, tjärbränning eller förkolning. Av matlagning finns inga spår i dessa fall, varken av vegetabilier eller animaler. Detta är naturligtvis inget slutgiltigt bevis mot matlagning, men eftersom vi normalt sett hittar mycket rika spår från detta när det förekommer betraktar jag det som sannolikt att groparna inte använts för detta ändamål. Inte heller tror jag att de använts för rökning, eftersom detta borde ha lämnat spår i form av rökskapande material, t.ex. enris.

Möjligen kan man tänka sig att hårdgroparna i dessa fall täckts över med utskurna jordtorvor som från vilka de förkolnade växtdelarna kan ha kommit. Materialet innehåller mycket få spår av förkolnade fröer vilket talar för att aktiviteten huvudsakligen ägt rum på våren, eller försommaren, då tjälen gått ur marken (så man kunde gräva) örtvegetationen vuxit upp (och lämnat tydliga spår) men inte ännu hunnit sätta frö.

Om denna indiciekedja med torvtäckta, syrefattiga lågtemperaturbränder under våren, då träden är savrika, är riktigt kan anläggningarna tolkas som att de möjligen kan ha något med framställning av tjära eller hartser att göra.

Om de förkolnade fröerna i proverna kommer från den lokala miljön så har denna sannolikt varit en öppen, trampad och störd yta som, åtminstone i perioder använts intensivt.

Ett av proverna, PM6867 från A6811, innehöll små fragment av kalkutfällningar. Det är ovisst om dessa kommer från artificiell kalk, som kalkbruk eller om det rör sig om naturliga utfällningar till följd av lokalt förekommande kalk. Om kalken inte är naturlig kan detta medföra att provet ifråga bör tolkas med försiktighet eftersom förekomst av kalkbruk här skulle kunna peka mot en senare påverkan i området än yngre järnålder.

Referenser

- Anderberg, A-L. 1994: *Atlas of seeds. Part 4. Resedaceae-Umbelliferae*.
Naturhistoriska Riksmuseet. Stockholm
- Beijerinck, W., 1947: *Zadenatlas der Nederlandsche Flora*. Amsterdam
- Berggren, G. 1969. *Atlas of seeds. Part 2. Cyperaceae*. Naturvetenskapliga
Forskningsrådet, Stockholm.
- Berggren, G. 1981: *Atlas of seeds. Part 3. Salicaceae-Cruciferae*.
Naturvetenskapliga Forskningsrådet, Stockholm
- Heimdahl, J., 2004: Ögonblick och kontinuitet – Horisontbegreppets användbarhet inom kulturlagerstratigrafi. *META* 04:2. s. 65–74
- Heimdahl, J., 2005: *Urbanised Nature in the Past – Site formation and Environmental Developement in Two Swedish Towns AD 1200–1800*.
Thesis in Quaternary Geology, Stockholms universitet
- Wasylikowa, K., 1986: Analysis of fossil fruits and seeds. I Berglund, B. E. (ed.): *Handbook of Holocene Palaeoecology and Palaeohydrology*.
John Wiley & Sons Ltd. 571–590

Bilaga 4. ^{14}C -analys

UPPSALA
UNIVERSITET

Angströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Angströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Uppsala 2007-04-20

Glenn Johansson
RAÄ, AU Väst
Kvarnbygatan 12
431 34 MÖLNDAL

Resultat av ^{14}C datering av träkol från Västergötland och Halland.

Förbehandling av träkol och liknande material:

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ^{14}C -innehållet förbränns, det tvättade och intorkade materialet surgjort till pH 4, till CO_2 -gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytiskreaktion.

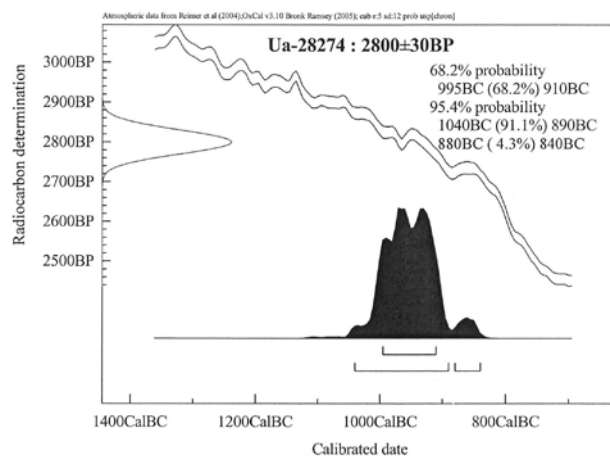
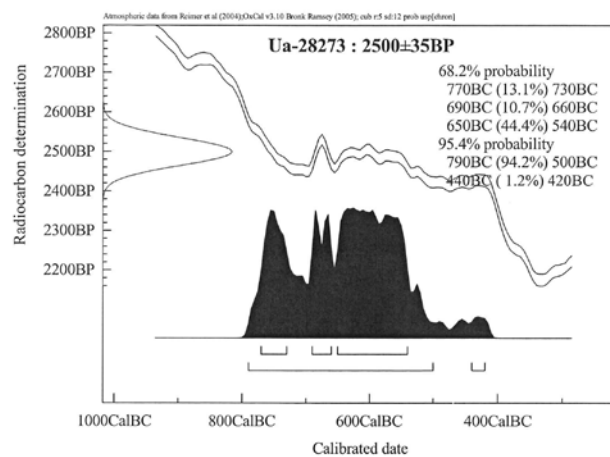
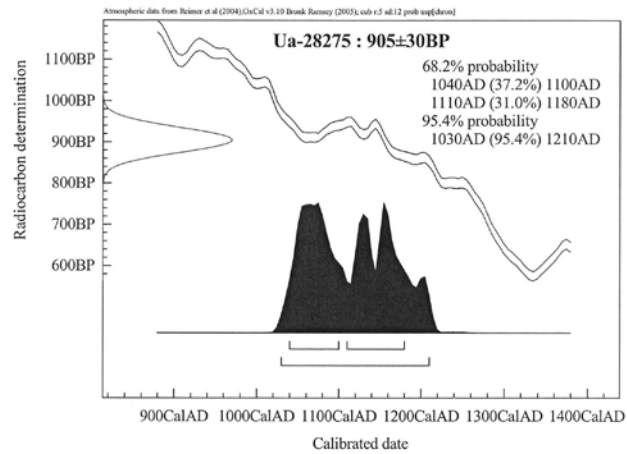
I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}$ ‰ PDB	^{14}C ålder BP
Ua-28272	Torslanda 213, R 30	-25,9	3 375 $\pm$ 30
Ua-28273	Träslöv RAÄ 169, A 1146	-27,8	2 500 $\pm$ 35
Ua-28274	Träslöv RAÄ 169, A 1333	-29,6	2 800 $\pm$ 30
Ua-28275	Träslöv RAÄ 169, A 5971, PK 6027	-26,6	905 $\pm$ 30

Med vänlig hälsning

Göran Possnert/Maud Söderman

Figurförteckning

Fig. 1. Utsnitt ur GSD-Sverigekartan med platsen för undersökningen markerad.	6
Fig. 2. Utsnitt ur Blå kartan, blad 52 Falkenberg, med platsen för undersökningen markerad. Skala 1:100 000.	8
Fig. 3. Utsnitt ur fastighetskartan, blad 5B 7h, med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.....	9
Fig. 4. Schaktplan visande maskinavbanad yta, anläggningar samt grävda meterrutor. Skala 1:1000.....	10
Fig. 5. Planen visar de meterrutor som handgrävdes inom undersökningsområdets sydöstra hörn. Skala 1:100.	11
Fig. 6. Inom nordöstra delen av undersökningsområdet påträffades ett 20-tal större och likartade gropar. I flera av anläggningarna fanns vendisk keramik. På fotot syns arkeolog Louise Olsson i färd med att dokumentera en av groparna. Foto: Glenn Johansson (mot öster).	13
Fig. 7. Fotot visar en av de större gropar som innehöll vendisk keramik (A5971). Kol från anläggningen har ¹⁴ C-daterats till övergången mellan yngre järnålder/medeltid. Foto: Glenn Johansson (mot öster).	13
Fig. 8. På boplatsen fanns ett flertal snarlika kokgropar, på fotot syns en av dessa (A1333). Anläggningen var fylld av skörbränd sten och i nedre vänstra hörnet av bilden syns den sten som tagits upp ur kokgropens ena halva. Anläggningen har ¹⁴ C-daterats till bronsålderns senare del. Foto: Glenn Johansson (mot sydväst).	15
Fig. 9. Fotografierna visar exempel på keramik från undersökningen. Strax under kärlets mynning finns en för vendisk keramik karaktäristisk vågbandsdekor. Skala 1:1. Foto: Lena Troedson.	16

Tabellförteckning

Tabell 1. Sammanställning av keramikfynden.	16
--	----

Sommaren 2006 undersöktes boplatsen RAÄ 169 i Träslöv socken i Halland. Fynden och anläggningarna som påträffades visade att platsen till och från utnyttjats ända från äldre stenålder och fram till övergången mellan yngre järnålder/medeltid. Flintföremålen berättar om sporadiska besök då man för cirka 7000 år sedan från platsen bedrivit fiske och jakt i omgivningarna.

Ett betydligt mer omfattande material fanns från yngre bronsålder. Hundratals stolphål, härdar, gropar och kokgropar pekar mot att det under perioden 1000–500 före Kristus legat en gård på platsen.

Nästa mer påtagliga spår efter människors aktiviteter är från 1000–1200-talet. Från denna tid hittades bland annat ett drygt 80-tal keramikskärvor av så kallad vendisk typ. Intressant i sammanhanget är platsens närhet till såväl Träslövs gamla kyrka, troligen uppförd på 1000-talet som till det stora gravfältet Korsgatan med vikingatida gravar.

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

ISSN 1404-2029

